

Ochrana zdravia zamestnancov pri práci a posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu

Dňa 01.08.2014 nadobúda účinnosť zákon č. 204/2014 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z.z. Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Prijatý zákon č. 204/2014 Z.z. novelizuje ustanovenia zákona č. 355/2007 Z.z. Z.z. týkajúce povinností zamestnávateľov pri ochrane zdravia zamestnancov pri práci a s tým súvisiaci posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu.

Pracovná zdravotná služba

Od 01.08.2014 sa rozširuje zoznam povinností zamestnávateľov pri ochrane zdravia zamestnancov pri práci. Po novom sú zamestnávatelia povinní:

- a) zabezpečiť opatrenia, ktoré znížia expozíciu zamestnancov a obyvateľov fyzikálnym, chemickým, biologickým a iným faktorom práce a pracovného prostredia na najnižšiu dosiahnuteľnú úroveň, najmenej však na úroveň limitov ustanovených osobitnými predpismi,
- b) zabezpečiť pre svojich zamestnancov zdravotný dohľad podľa § 30a a 30d zákona č. 355/2007 Z.z. Z.z. - **pracovná zdravotná služba**,
- c) zabezpečiť pre zamestnancov posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu podľa § 30e zákona č. 355/2007 Z.z.,
- d) predložiť lekárovi, ktorý vykonáva lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci (§ 30e ods. 3, 4 a 6 zákona č. 355/2007 Z.z.), zoznam zamestnancov, ktorí sa podrobia lekárskej preventívnej prehliadke vo vzťahu k práci podľa § 30e zákona č. 355/2007 Z.z.; v zozname zamestnancov sa uvádza meno a priezvisko zamestnanca, dátum narodenia, osobné číslo, ak bolo pridelené, názov pracoviska, profesia, pracovné zaradenie, dĺžka expozície pri práci v rokoch alebo v mesiacoch u aktuálneho zamestnávateľa, faktory práce a pracovného prostredia, ktorým je zamestnanec vystavený, a výsledky hodnotenia zdravotných rizík s uvedením kategórií prác osobitne u jednotlivých faktorov práce a pracovného prostredia,
- e) uchovávať lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu podľa § 30f ods. 1 zákona č. 355/2007 Z.z. zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, 20 rokov od skončenia práce alebo ak v písmene n) nie je ustanovené inak,
- f) zabezpečiť hodnotenie zdravotného rizika, vypracovanie kategorizácie prác z hľadiska zdravotných rizík a posudku o riziku,
- g) vypracovať prevádzkový poriadok z hľadiska ochrany a podpory zdravia zamestnancov pri práci, ak tak ustanovujú osobitné predpisy,
- h) zabezpečiť pre zamestnancov hodnotenie zdravotného rizika raz za rok a pri každej podstatnej zmene pracovných podmienok, ktorá by mohla mať vplyv na mieru zdravotného rizika a kategóriu práce z hľadiska zdravotných rizík,
- i) viesť a uchovávať evidenciu zamestnancov podľa kategórií prác (§ 31 zákona č. 355/2007 Z.z.),
- j) predkladať príslušnému orgánu verejného zdravotníctva návrhy na zaradenie prác do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie, návrhy na zmenu alebo vyradenie prác z tretej kategórie alebo štvrtej kategórie (§ 31 ods. 6 zákona č. 355/2007 Z.z.),
- k) oznámiť bezodkladne po prehodnotení zdravotného rizika príslušnému orgánu verejného zdravotníctva každú zmenu podmienok výkonu práce, ktorá by mohla mať vplyv na zvýšenie zdravotného rizika prác zaradených do druhej kategórie a tým na ich zaradenie do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie,
- l) vypracovať v spolupráci s pracovnou zdravotnou službou a predložiť každoročne k 31. decembru príslušnému orgánu verejného zdravotníctva informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík a opatreniach vykonaných na ich zníženie alebo odstránenie na pracoviskách,

- na ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce, počet zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, a hodnotenie zdravotného stavu zamestnancov vo vzťahu k práci,
- m) viesť záznamy, ktoré obsahujú údaje o zamestnancoch - meno, priezvisko a dátum narodenia, pracovisko, profesiu a pracovné zaradenie, dátum začatia a skončenia výkonu práce, vykonávanie jej jednotlivých etáp a výsledky kvalitatívneho a kvantitatívneho zisťovania zdraviu škodlivého faktora v pracovnom prostredí, ktorému bol zamestnanec vystavený, a kategóriu práce za každé sledované obdobie) - pri kvalitatívnom a kvantitatívnom zisťovaní zdraviu škodlivých faktorov pracovného prostredia [§ 52 ods. 1 písm. c zákona č. 355/2007 Z.z.] pri hodnotení zdravotných rizík, a to
- m.a.1. hluku,
  - m.a.2. vibrácií,
  - m.a.3. ionizujúceho žiarenia,
  - m.a.4. elektromagnetického žiarenia,
  - m.a.5. ultrafialového žiarenia,
  - m.a.6. infračerveného žiarenia,
  - m.a.7. laserového žiarenia,
  - m.a.8. tepelno-vlhkostnej mikroklímy,
  - m.a.9. chemických faktorov,
  - m.a.10. karcinogénnych a mutagénnych faktorov,
  - m.a.11. biologických faktorov,
  - m.a.12. fyzickej záťaž, a
  - m.a.13. psychickej pracovnej záťaž, a
  - m.a.14. zvýšeného tlaku vzduchu,
- n) po zániku živnosti alebo zániku spoločnosti bezodkladne odovzdať dokumentáciu vedenú podľa písmen e), f), i) a m) príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.

Pracovnú zdravotnú službu je zamestnávateľ povinný zabezpečiť:

1. vlastnými zamestnancami:

- a) v prípade prác zaradených do 1. alebo 2. kategórie zamestnancami – lekárom so špecializáciou špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo, špecializačnom odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia, špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, špecializačnom odbore preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia, špecializačnom odbore služby zdravia pri práci alebo v špecializačnom odbore verejné zdravotníctvo, verejným zdravotníkom, bezpečnostným technikom alebo autorizovaným bezpečnostným technikom,
- b) v prípade prác zaradených do 3. alebo 4. kategórie zamestnancami – tímom pracovnej zdravotnej služby. Minimálny tím pracovnej zdravotnej služby tvoria lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, špecializačnom odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia, špecializačnom odbore preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia alebo špecializačnom odbore služby zdravia pri práci a verejný zdravotník.

2. dodávateľským spôsobom

- a) subjektom oprávneným vykonávať pracovnú zdravotnú službu

b) v prípade prác 1. alebo 2. kategórie:

- i) poskytovateľom zdravotnej starostlivosti v špecializačnom odbore podľa bodu 1 písm. a),
- ii) fyzickou osobou – podnikateľom, ktorá je verejným zdravotníkom, alebo právnickou osobou, ktorá má živnostenské oprávnenie na vykonávanie dohľadu nad pracovnými podmienkami a má zodpovedného zástupcu, ktorý je verejným zdravotníkom a má živnostenské oprávnenie na vykonávanie dohľadu nad pracovnými podmienkami,
- iii) fyzickou osobou – podnikateľom, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby a je bezpečnostným technikom alebo autorizovaným bezpečnostným technikom alebo fyzickou osobou – podnikateľom alebo právnickou osobou, ktoré sú oprávnené na výkon bezpečnostnotechnickej služby.

Vedúci tímu pracovnej zdravotnej služby môže byť len lekár, ktorý má špecializáciu v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia, preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia alebo služby zdravia pri práci. Vedúcim tímu pracovnej zdravotnej služby môže byť len v jednom tíme pracovnej zdravotnej služby.

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorý je fyzickou osobou – podnikateľom, si môže činnosť pracovnej zdravotnej služby vykonávať osobne.

Posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu

Posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu sa vykonáva na základe hodnotenia zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia a výsledkov lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci u

1. zamestnanca,
  - a) ktorý vykonáva prácu zaradenú do 3. kategórie alebo 4. kategórie,
  - b) pri opakovanom výskyte choroby z povolania u rovnakej profesie na tom istom pracovisku,
  - c) ktorého zdravotnú spôsobilosť na prácu vyžaduje osobitný predpis,
  - d) ktorý vykonáva prácu zaradenú do 2. kategórie, 3. kategórie alebo 4. kategórie, ak túto prácu nevykonával viac ako šesť mesiacov zo zdravotných dôvodov,
2. fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby,
  - a) ktorá vykonáva prácu zaradenú do 3. kategórie alebo 4. kategórie,
  - b) ktorej zdravotnú spôsobilosť na prácu vyžaduje osobitný predpis,
3. inej fyzickej osoby, ktorá sa uchádza o zamestnanie
  - a) na výkon prác zaradených do 3. kategórie alebo 4. kategórie, alebo
  - b) ak jej zdravotnú spôsobilosť na prácu vyžaduje osobitný predpis,
4. pracovníka so zdrojmi ionizujúceho žiarenia kategórie A.

Zamestnanec je povinný podrobiť sa lekárskej preventívnej prehliadke vo vzťahu k práci na účel posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu.

Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci vykonáva

1. pre práce zaradené do 3. kategórie alebo 4. kategórie:
  - a) lekári pracovnej zdravotnej služby so špecializáciou v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, špecializačnom odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia alebo špecializačnom odbore služby zdravia pri práci.
  - b) lekári pracovnej zdravotnej služby so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo pod dohľadom lekára pracovnej zdravotnej služby so špecializáciou v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo, špecializačnom odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia alebo špecializačnom odbore služby zdravia pri práci.
Na požiadanie lekára pracovnej zdravotnej služby môžu v rámci lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci ďalšie potrebné doplnkové vyšetrenia vykonať aj lekári iných príslušných špecializačných odborov.
2. pre práce zaradené do 1. kategórie alebo 2. kategórie:
  - a) lekári uvedení v bode 1
  - b) lekári so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo a lekári so špecializáciou v špecializačnom odbore pediatria poskytujúci všeobecnú ambulatnú zdravotnú starostlivosť pre deti a dorast, ktorí nie sú lekármi pracovnej zdravotnej služby.

Lekárske preventívne prehliadky sa vykonávajú

1. pre práce zaradené do 3. alebo 4. kategórie
  - a) pred uzatvorením pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu alebo pred začatím výkonu práce fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby,

- b) v súvislosti s výkonom práce:
- jeden raz za dva roky u zamestnanca a fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby, ak vykonávajú práce zaradené do 3. kategórie
  - jeden raz za rok u zamestnanca a fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby, ak vykonávajú práce zaradené do 4. kategórie, a u pracovníka so zdrojmi ionizujúceho žiarenia kategórie A.
- c) pred každou zmenou pracovného zaradenia,
- d) pri skončení pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu alebo pri skončení výkonu práce fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby, zo zdravotných dôvodov,
- e) po skončení pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu, ak o to zamestnanec požiada bývalého zamestnávateľa, u ktorého vykonával prácu s rizikovými faktormi s neskorými následkami na zdravie - jeden raz za tri roky pri prácach s rizikovými faktormi s neskorými následkami na zdravie, ktoré sú zaradené do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie.
2. pri opakovanom výskyte choroby z povolania u rovnakej profesie na tom istom pracovisku - u zamestnanca rovnakej profesie bezodkladne po uznaní rovnakej choroby z povolania na tom istom pracovisku, ak sa na danom pracovisku doteraz takéto choroby z povolania nevyskytovali.

Náklady, ktoré vznikli v súvislosti s posudzovaním zdravotnej spôsobilosti na prácu vrátane nákladov, ktoré vznikli v súvislosti s posudzovaním zdravotnej spôsobilosti na prácu pred uzatvorením pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu a po skončení pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu uhrádza zamestnávateľ.

Opätovné posúdenie zdravotnej spôsobilosti na prácu

Ak sa posudzovaná osoba domnieva, že posúdenie jej zdravotnej spôsobilosti na prácu je nesprávne, môže písomne požiadať o preskúmanie lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu lekára, ktorý lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu vydal. Lekár je povinný najneskôr do 30 dní od doručenia žiadosti písomne informovať žiadateľa o spôsobe jej vybavenia. Ak lekár lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu nezmení, posudzovaná osoba môže písomne prostredníctvom poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý mu vydal pôvodný lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu požiadať o opätovné posúdenie zdravotnej spôsobilosti na prácu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý poskytuje ústavnú zdravotnú starostlivosť v univerzitnej nemocnici alebo vo fakultnej nemocnici, ktorú vykonávajú lekári s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností v špecializačnom odbore pracovné lekárstvo alebo špecializačnom odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia. Náklady v súvislosti s opätovným posúdením zdravotnej spôsobilosti na prácu uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, ktorý poskytuje ústavnú zdravotnú starostlivosť v univerzitnej nemocnici alebo vo fakultnej nemocnici,

- a) posudzovaná osoba, ak sa záver pôvodného lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu potvrdí,
- b) poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorý posudzoval zdravotnú spôsobilosť na prácu, ak sa záver pôvodného lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu nepotvrdí.

Lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu

Lekár, ktorý posudzuje zdravotnú spôsobilosť na prácu, zaznamená výsledky vyšetrení lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci do svojej zdravotnej dokumentácie a vypracuje lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu. Lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu odovzdá zamestnávateľovi alebo fyzickej osobe - podnikateľovi, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby. Kópie lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu doručí zamestnancovi a

lekárovi, s ktorým má posudzovaná osoba, uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti a na požiadanie mu poskytne výsledky vyšetrení získané pri výkone lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci. Lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu obsahuje evidenčné číslo, údaje o zamestnávateľovi, a to obchodné meno, právnu formu a sídlo právnickej osoby alebo obchodné meno a miesto podnikania fyzickej osoby – podnikateľa, údaje o zamestnancovi alebo fyzickej osobe – podnikateľovi, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby, a to meno, priezvisko, dátum narodenia, adresu bydliska, pracovné zaradenie, posudzovanú prácu, faktory práce a pracovného prostredia a kategóriu práce pre jednotlivé faktory práce a pracovného prostredia. Záver lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu znie

- a) spôsobilý na výkon posudzovanej práce,
- b) spôsobilý na výkon posudzovanej práce s dočasným obmedzením,
- c) spôsobilý na výkon posudzovanej práce s trvalým obmedzením,
- d) dočasne nespôsobilý na výkon posudzovanej práce, alebo
- e) dlhodobo nespôsobilý na výkon posudzovanej práce.

Vzory lekárskeho posudku uvádza príloha č. 3c zákona č. 355/2007 Z.z.

Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva SR o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci

V tejto súvislosti upozorňujeme na Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva SR o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci publikované vo Vestníku MZ SR dňa 29.01.2014 (Vestník ročník 62, čiastka 1-10). Odborné usmernenie obsahuje náplne lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci osôb exponovaných vybraným chemickými, fyzikálnymi, biologickými faktormi, faktormi fyzickej záťaže a psychickej pracovnej záťaže a náplne lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci osôb, ktoré vykonávajú vybrané práce, pri ktorých zdravotnú spôsobilosť vyžadujú osobitné predpisy (napr. nočná práca, práca vo výškach, práca s bremenami,...).